

METAFORAS

**kā emociju izteikšanas līdzeklis
agresīvas runas kontekstā
Latvijas ziņu portālu interneta
komentāros**

Ilva Skulte,

RSU Komunikācijas studiju katedra

KĀPĒC PĒTĪT METAFORAS?

Metafora kā nozīmes pārnesums

Retorika un pārliecināšana

Izziņa un izpratne

Dž.Lakofa/M.Džonsona kognitīvais traktējums

Sociāli politiskais konteksts *niviins naapturees sist krivu okupantus,*

abus munus vactavus nusita kriivi i dzeivo juus moojos,. jii ir nacilvaaki -----

----- Ты пиши но пиши и думай что пишеш.Это уже срок

Starpvalodu (bilingvāls) skatījums

Кунгу голубого цвета, больше не пишешь даргуминь. салдуминь, стыдно что пидор или стыдно что все об этом узнали?

Metafora un emocijas—AGRESIJA UN PĀRLIECINĀŠANA

KĀ PĒTĪT METAFORAS ?

Metaforas IZTEIKSMES modelis

Vingre, I. Dusmu emociju metaforikas kontrastīvais aspekts latviešu un vācu valodā. Promocijas darbs. – DU: 2009.

VALODA	VALODISKĀ METAFORA (IZTEIKSME)
KONCEPTS	KONCEPTUĀLĀ METAFORA
	METAFORAS STRUKTŪRA

ANALĪZES MODELIS:

IZTEIKSMES LĪMENIS–
konceptuālais/valodiskais
LEKSIKALIZĀCIJAS LĪMENIS–
konvencionāla/radoša/inovatīva
STRUKTŪRA– avotjomas
sarežģītības pakāpe

METAFORAS IDENTIFIKĀCIJA

Steen, G. From linguistic form to conceptual structure in five steps.:
Analysing metaphors in poetry texts Published in G. Brône and J. Vandaele
(eds.), Cognitive Poetics: Goals, Gains, and Gaps, pp. 197-226. Berlin and New
York: Mouton de Gruyter, 2009

- 1.vārdi
- 2.izteikumi (propozīcijas)
3. atvērtais salīdzinājums
- 4.analogijas struktūra
- 5.starplauku topoloģija

KĀ PĒTĪT METAFORAS?

BIEŽUMI

KĀ PĒTĪT METAFORAS? KONTEKSTI

Barometrs x

← → ↻ barometrs.korpuss.lv/?from=2014-01-03&to=2015-01-03&site=ru&section=contexts

Interneta agresivitātes indekss
eksperimentāla versija

Datu kopa:
Pēdējās 365 dienas | 2014-01-03 - 2015-01-03 | RU

RĪGAS STRADIŅA UNIVERSITĀTE
LAB
TIESĪBSARGS
FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

DELFI TVNET apollo.lv

Kopējās tendences | Atslēgvārdu tendences | Biežumi | Novirze | **Konteksti** | Atslēgvārdi | Stopvārdi | Topvārdi | Datumi | Par projektu

Ievadiet vārdformu: | Izvēlieties atslēgvārdu: | Izvēlieties emotikonu: | Komentāru secība: | Atlasīt: | Laika periods: | Meklēt

2014-01-03 | 2015-01-03 | 100% | 2014-01-03 | 2015-01-03

Atrasti 267 vārdlietojumi 234 komentāros.

Krievijai jau pārmet tikai režīmu . Bet tikai tā var nosargāt suns savu sienakaudzi no badmirainām **aitām** - sienakaudze ir suņa īpašums- likvids aktīvs - .....
Patiesībā Krievija salīdzinot ar bagātājiem un nabagajiem kaimiņiem ir ar "zelta miljarda "potencialu ... 1/5 planētas . 140 miljonu populācija , 25-30% potencialo resursu nākotnei -- Krievija varetu dzīvot kā "zelta miljardam " pienaktos - tikai kādi 6 miljardi planētas badmiru un naudasmaisu uzskata ka tiem pienakas savus \$\$ eiras juapas pret realiem resursiem apmainīt. Badmiras uzskata ka viņiem tapat pienakas labumi ..... WW3 un kaut 90% populācijas bojāeja nebūs par daudz samaksāts lai badmiras tā vienkārši neizlaupītu planētas pēdejos 20 % - demokrācija un daudz badmiru nenozīme ta tie tiesīgi eksistēt

[TVNET [Путин ввел в действие новую военную доктрину России](#)]

Krievu tautai ir nepieciešams vadonis nuu gans un tāds bija gruzīns staļins ..krievi ir **aitas** kurus var ganīt un viņi ticēs pat tam , ka putins ir pirmais cilvēks us Plutona ..galvenais ir divas nedēļas to stāstīt krievu ziņās..

[TVNET [В России хотят отменить решение СССР о передаче Крыма Украине](#)]

krieviem PRIEKŠ? varbūt laidsies uz Krieviju? nu nē! uz Īriju cirpt **aitas** - pa īstam ,nevis kā pie mums.

[Delfi [Экономике Латвии грозит серьезное "охлаждение"](#)]

Tu visu labi saproti,**aita**.

[TVNET [Калдыров назвал Путина великим лидером и заявил, что готов выполнить любой его приказ](#)]

Ko tāda palaistuve,jēdzīgi var izteikties. Pērka **aita**.

[TVNET [Ксения Собчак рассказала о недалеком будущем России](#)]

tauta arii 80% tupa ka **aitas**.

[TVNET [Лукашенко призвал перестать молиться на Россию](#)]

Musdienas pietiek uz toletes papira uzrakstīt..... lai **aitas** saktu maurot:D:D:D

[TVNET [Спецслужбы НАТО выяснили, что Путин поменял планы по Донбассу](#)]

Aita aplokā.

[TVNET [Россияне хотят видеть Путина президентом после 2018 года](#)]

KĀ PĒTĪT METAFORAS? *Agresīvā runa*

Седов, К Ф Речевая агрессия и агрессивность как черта речеого портрета.//Социальная психоллингвистика. – Москва, Лабиринт, 2007., 262.-267.стр.

14 agresīvas runas taktikas:

1.apvainošana; 2.draudi; 3.lādēšana; 4.ļauna vēlējums; 5. pasūtīšana; 6. rupja pārtraukšana; 7.nekompetences konstatācija; 8. dusmas; 9. izsmieklis; 10.dzēlīgums; 11.pārmetums; 12.apvainojums; 13.apvainojuma demonstrācija; 14.klusēšana

3 stratēģijas -

Valodas izmantojums

Invektīvā (lamāšanās) **I** – pieklājīgā **P**- racionāli
heiristiskā **RH**

Spēja komunicēt

konfliktējošā **kf**– kooperatīvā **ko**- centrētā **ce**

POPULĀRĀKĀS METAFORU AVOTJOMAS / AGRESĪVĀS RUNAS STRATĒGIJAS UN TAKTIKAS

4 KONCEPTUĀLIE MODEĻI AR DAŽĀDU STRUKTŪRU

- 1) [kriminālnozieģumi] (*zaglis, slepkava, mafija, banda* utt.) 1.,2.,6.,8.,10.,11.,
13. **I kf; RH ce**
- 2) [vardarbība] (*cīnīties, karš, iznīcināt, šaut, sist, ieroči* utt.) 2., 4.,6.,8.,11.,12.,
P, ko; RH ce
- 3) [vēsturisks pāridarījums] (*nacisti, fašisti, komunisti* utt.) 1., 2., 3., 4., 6., 8.,
11., 12., 13. **I kf**
- 4) [dzīvnieki] (*cūka, aita, auns, suns, žurka, parazīts* utt.) -1., 5., 6., 7., 8., 9.,
10., 13. **I kf**

MODEĻI [kriminālnoziedzumi]

VALODA	<p>Šim zaglim ne grama nav kauna. veiksmiigs jau ir tas staasts,tavas slampas bizness rulle,tavas koleegjes aboltinjas viira bizness rulle,..... NU TAD PIEVER ZHAUNAS .....,ja ir reaali cillveeki sheit palikushi,NEE VEMJOTIBAI, ZAGLJU KOPIENAI Вы 20 лет выбираете воров.вы даже если не выбираете то аболтиня себе место опять купило в сэйме Ir izdarīts ļoti smags valsts noziegums. Tautai nav tiesību simtiem tūkstoši bēgļu, un valstij miljardos Ls nodarītos zaudējumus tik vienkārši norakstīt. Varas mafija noreāģēja zibenīgi - kā tā?! tie, kas jau ir sazagušies, tie legalizēs sazagto, bet pārējie mafiozņiki vairs nevarēs zagt? Tā nenotiks! я ничего не просил я за выход из банды убийц под намзванием нато и союза вымогателей и аферистов</p>
KONCEPTS	<p>Valdība/ valdošās partijas/ elites izdara noziegumus, lai ekonomiski iedzīvotos, valdība un politiskās organizācijas ir bandas, elites ir mafija, politiķis ir zaglis</p> <p>Struktūra: analogija starp legāli un nelegāli iegūtu varu un labklājību; varas personifikācija</p>

MODEĻI [karš / vardarbīga cīņa]

Valoda	<p>70 g.kā pēdējais karš beidzies bet mums vēl joprojām ir ik dienas jācīnās lai izdzīvotu Es cīnos nevis par mantu bet gan taisnību, un mūsu tautas nākotni. Kāda tā ir mūsu bērniem, tikai verdzība ārzemēs ar visiem saviem diplomiem...</p> <p>Un jūs jau zināt, cik grūti virzīties uz priekšu, kad tevi ik uz soļa par kaut ko sit, bieži nevainīgu, citu izdomātu un likuma burtā ierakstītu muļķību dēļ. ja zviedreļu augļotāji un citi rietumu atkritumi tā neizzagtu Latviju, varbūt mēs tiks strauji arī neizmirtu.</p> <p>Россия будет бить по голове, пока Запад не заплатит за всё. бей бандеру!!! и недобитков!!!</p> <p>gaudotājiem, sliņķiem un parazitāriem iesaku "nošauties", lai nav jāmocās, un nodokļu maksātājiem būs neliels slogs noņemts</p> <p>Saukt Dombrovski par demagogu vai nesaimniecisku būtu par maz. Viņš vienkārši sistēmas veidā, pakāpeniski iznīcina Latviju kā nacionālu valsti. Un tādām darbībām nosaukums ir genocīds. Kad jēl Dievs apstādinās šo ņirgāšanos par tautu ?!</p> <p>Kādas 30 000 darba vietas viņš ir radījis, ja vergi bēg no šīs teritorijas un pagājušo gadu atkal ir devušies darba meklējumos.</p>
koncepti	<p>Dzīve, ekonomiskā labklājība ir ikdienas cīņa Grūtības ir sitieni Cīņa ir gods Labklājības trūkums ir nāve Valdības politika ir genocīds</p> <p>Struktūra – analogija starp ekonomisko/politisko/militāro jomu, hiperbolizētas ciešanas, varas personifikācija</p>

MODEĻI [vēsturiskie pāridarītāji]

valoda	<p>Viss, kas saistīts ar eiropisko izaugsmi žīdmasoniem, parastam strādājošajam cilvēkam saistīts ar drakonisku sociālo <u>fašismu</u> un izdzīvošanu šai murgu apņemtajā zemē. Neklausies Valdi šajos šajos FAŠITU DEGRADĒJOŠOS MURGOS Rokfelleru auklējums fašistiskā PSRS ar Eiropas Rotšildu izauklēto hitleriešu laipnu atbalstu viņu novāca un Latviju likvidēja Tā arī joprojām balsojam par vecajām lielajām un bagātajām bijušo <u>čekistu</u> partijām jau 20 gadus. dēļ smirdīgajām Vienotības sēdvietām Briselē! LTF <u>čekistu</u> un stukaču kauna traips Latvijas vēsturē, kas ir pazudinājis Latviju! Виновать расцветающий ЕСэсесовский нацизм во всём и всегда !</p>
koncepti	<p>Valsts (vara) ir fašistiska (nacistiska) Sociālisms ir fašisms; komunisti ir fašisti Pretinieki ir fašisti Valdības politiķi ir čekisti</p> <p>Struktūra – 1) analogija starp sociāliem ierobežojumiem un represijām un fašismu 2) analogija starp divām okupācijas varām un tās ideoloģijām ! Tiecas saplūst un parādās kā lamu vārds ar pastāvīgu nozīmi [varmācīga, diskreditēta vara]</p>

MODEĻI [dzīvnieki]

VALODAS LĪMENIS

Varbūt ir iespēja pieturēt savus primitīvos blējienus kaut svētku reizē???? Ko, aitas, blēsim vēl vai labāk paklusēt?

Un atrodas aitas kas tic

Dombrovskis mūs izstūrēja no bezdibeņa, bet jūs te visi īdat, ka maita kravu sakratījis un mašīnu apskrāpējis. Auni!

Tāda domāšana piemīt tādai patērētāju un parazitāru sabiedrības daļai, kura parazitē uz nelaimīgo sērdieņu un izputināto rēķina.

Kāpēc mums cūkām zemniekiem-miljonāriem jādod subsīdijas degvielai, minerālmēsliem, apdrošināšanai?

Laiks nosist to klibo kremļa žurku.

KONCEPTUĀLAIS LĪMENIS

Masas ir aitu bars

Pārtikušie ir parazitāri

Zemnieki ir cūkas

Okupanti ir suņi

Agresīvs, savtīgs, viltīgs cilvēks ir žurka; Krievijas politiķi un to atbalstītāji ir žurkas

Ļauna sieviete ir čūska

Struktūra balstās noteiktās īpašībās, kas kulturāli (Bībeles, latviešu folkloras atsauces) piekārtotas kāda dzīvnieka tēlam (vai dzīvnieku sugai)

METAFORU PAMATĀ – STABILA DISKURSĪVA TRADĪCIJA

I.«**Tautas valoda**»: emociju paušanai agresīvajos komentāros lielākoties izmantoti strukturāli vienkārši un tradicionāli/konvencionāli metaforu modeļi, kas uzsver **opozīciju** - starp MUMS (varas trūkums) un VIŅIEM (varas uzurpatori):

Приехал", ты, кунг-с, в собственном навозном прицепе.

II. Pamatā metaforas ietver dzimšu /šķiriskos/ etniskos / ideoloģiskos **stereotipus**, tādus konceptus kā *komunisti ir fašisti; krievi ir okupanti, suņi, latvieši ir upuri, aitas; latvieši ir pielīdēji; politiķi pie varas ir zagļi, parazitāri; sabiedrība ir lopi, sievietes ir aitas* utt. Individuālais radošums un inovācija parādās nevis lingvistiski konceptuālā, bet stilistikas (valodspēles, okazionālismi, paranomāze, frazeoloģismi) līmenī, piem., *Aizver savu psrsveidīgā šovinista mutīti. Krievs rej, karavāna iet tālāk. Вот, русские кричат (или смеются) на этой ветке, а караван **нацизма** идёт своей дорогой!..Vemjotībai, zagļu kopienai, Vai arī cūka vienmēr ir bijusi cūka un cūkai nav ko trakot, ja viņu par cūku nosauc :*

METAFORU PAMATĀ – STABILA DISKURSĪVA TRADĪCIJA

III. Komentētāji pauž savu aizkaitinājumu un dusmas metaforās, kas iesaistītas un balstās individuālo **emociju un kultūras pieredzē** (nevis *ad hoc* pieredzē).

IV. Rakstot par abstraktiem jēdzieniem un sarežģītām vēstures situācijām, **metaforas labprāt lieto arī žurnālisti** – rakstu autori. Tas ietekmē komentētājus divējādi – 1) stimulē metaforisku izteiksmi un 2) potenciāli stabilizē lietoto metaforu komplektu, jo **dažādos portālos tās ir identiskas**

V. **Atšķirības** metaforu lietojuma ziņā

-**starp latviskajiem portāliem komentāros ir nenozīmīgas**, tas liecina par noturīgu diskursu sabiedrībā par šiem jautājumiem ar noturīgu niknuma metaforiku.

-**starp valodām (izņemot ideologizētos pozicionējumus) – minimālas**, kas ļauj kombinēt un jaukt valodas agresīvajos izteikumos

AGRESĪVĀS RUNAS STRATĒGIJAS KOMENTĒTĀ RAKSTA KONTEKSTĀ

- emocionāli atsaucas rakstu diskursam, saskaņojot tā principus ar ierastajiem principiem savā komentētāja (runātāja) pieredzē un kultūras (publisko diskusiju) pieredzē
- **ja lingvistiskā līmenī** izmantoti konvencionāli līdzekļi, **konceptuālā līmenī** – vairāk sarežģīti un radikāli risinājumi

AGRESĪVĀS RUNAS STRATĒGIJAS INTERPERSONĀLĀ ASPEKTĀ

Komentētāji atbild citiem komentētājiem, saskaņojot runas principus ar ierastajiem principiem savā komentētāja (runātāja) pieredzē un kultūras (publisko diskusiju) pieredzē, bet lietojot vairāk situatīvus un radošus.

Ja runas stratēģija ir **konflikts** – metaforas izmantotas lamāšanās nolūkā – vairāk konvencionāli nekā radoši

Ja runas stratēģija ir **kooperatīva vai centrēta** – metaforas ir **gan konvencionālas, gan radošas**